

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Sławomir Krajewski
Sędziowie:	SO Robert Bury SR del. Zofia Piwowska (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sąd. Dorota Szlachta

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 grudnia 2013 roku w S.

sprawy z powództwa **Skarbu Państwa - Starosty (...)**

przeciwko **D. K. (1), M. K.**

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego w Gryficach

z dnia 25 stycznia 2013 r., sygn. akt I C 915/12

1. **zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:**

a. **w punkcie I zasądza solidarnie od pozwanych D. K. (1) i M. K. na rzecz Skarbu Państwa – Starosty (...) kwotę 0,45 zł (czterdzieści pięć groszy) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 października 2012 roku do dnia zapłaty i oddala powództwo w pozostałej części;**

b. **w punkcie II w ten sposób, że zasądza od powoda Skarbu Państwa – Starosty (...) solidarnie na rzecz pozwanych D. K. (1) i M. K. kwotę 1.217 (jeden tysiąc dwieście siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;**

2. **oddala apelację w pozostałej części;**

3. **zasądza od powoda Skarbu Państwa – Starosty (...) solidarnie na rzecz pozwanych D. K. (1) i M. K. kwotę 1.078 (jeden tysiąc siedemdziesiąt osiem) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 stycznia 2013 r. Sąd Rejonowy w Gryficach zasądził solidarnie od pozwanych D. K. (1) i M. K. na rzecz powoda Skarbu Państwa – Starosty (...) kwotę 9.722,22 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 października 2012 r. do dnia zapłaty a ponadto zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

M. i D. K. (2) w dniu 21.01.2010 r. zawarli z (...) SA w P. umowę sprzedaży użytkowania wieczystego działek nr (...) położonych w P.. W dniu 01.04.2010 r. został złożony wniosek o ujawnienie pozwanych w księdze wieczystej nr (...) jako użytkowników wieczystych nieruchomości. Pismem z dnia 17.02.2010 r. Skarb Państwa - Starosta (...) poinformował pozwanych o wysokości opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste i wskazał, że obowiązek będzie obciążał pozwanych od początku roku 2011.

W międzyczasie powód wystąpił przeciwko poprzedniemu użytkownikowi wieczystemu z powództwem o zapłatę opłaty rocznej za 2010 r. Sąd Rejonowy w Gryficach wyrokiem z dnia 02.02.2011 r. wydanym w sprawie I C 201/10, stwierdził, że (...) SA w P. jest zobowiązana do zapłaty za użytkowanie wieczyste jedynie proporcjonalnie do czasu faktycznego użytkowania wieczystego nieruchomości. Z uwagi na powyższe powód pismem z dnia 30.09.2011 r. zwrócił się do pozwanych z wezwaniem do zapłaty opłaty rocznej w kwocie 47267,90 zł za 2010 r. wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 01.04.2010 r. Pozwani otrzymali powyższe pismo w dniu 05.10.2011 r. Następnie pismem z dnia 17.10.2011 r. powód poinformował pozwanych o prawidłowej wysokości opłaty za 2010 r. w kwocie 46.500,40 zł. Pismo zostało doręczone pozwany w dniu 07.11.2011 r. W dniu 08.11.2011 r. pozwani uiszcili kwotę 46.500,00 zł tytułem opłaty za 2010 r. i odmówili uiszczenia odsetek za opóźnienie w płatności z uwagi na wprowadzenie w błąd przez powoda.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie. W uzasadnieniu zajętego stanowiska wskazał, że obowiązek oraz termin płatności opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste wynika z przepisu ustawy art. 71 ust 4 ustawy o gospodarce nieruchomościami. Dodał, że termin ten może być ustalony w sposób odmienny jedynie na wniosek użytkownika wieczystego. W przeciwnym razie użytkownik wieczysty jest obowiązany sam dokonywać opłat bez obowiązku wzywania przez właściciela nieruchomości. Po upływie terminu zapłaty opłaty rocznej właścicielowi gruntu przysługuje roszczenie o zapłatę ustawowych odsetek za opóźnienie w zapłacie świadczenia finansowego, odpowiednio do art. 481 k.c. Właściciel dokonuje ustalenia jedynie pierwszej opłaty rocznej, natomiast późniejsze zmiany opłaty mogą wynikać jedynie ze zmiany przeznaczenia gruntu i zmiany stawki procentowej lub aktualizacji opłaty w przypadku zmiany wartości nieruchomości. Sąd za nietrafiony uznał pogląd prezentowany przez stronę pozwaną, iż opłata roczna z tytułu użytkowania wieczystego staje się wymagalna dopiero z chwilą prawidłowego wezwania użytkownika wieczystego do dokonania płatności. W następnej kolejności Sąd przywołał treść art. 481§1 kc i wskazał, że prawo wierzyciela do żądania od dłużnika zapłaty odsetek za czas opóźnienia w wykonaniu świadczenia pieniężnego nie jest uzależnione ani od wykazywania po stronie wierzyciela szkody wynikłej z opóźnienia, ani przyczynami zależnymi od dłużnika zachowania noszącego znamiona winy. Powstanie tego prawa jest bowiem niezależne od tego, czy roszczenie o odsetki zostało podniesione czy też nie, wynikają one bowiem z samego faktu opóźnienia.

W związku z powyższym Sąd Rejonowy uznał, iż powód był uprawniony do dochodzenia odsetek z tytułu opóźnienia w płatności opłaty rocznej od użytkowania wieczystego naliczonej proporcjonalnie od daty złożenia wniosku o ujawnienie w księdze wieczystej przeniesienia prawa użytkowania wieczystego na pozwanych.

Odnośnie zarzutu pozwanych niezgodności powództwa z zasadą współzycia społecznego, odnoszącą się do zaufania obywateli do organów administracji publicznej – Sąd podkreślił, że art. 5 k.c. może być stosowany tylko jako szczególny wyjątek. Dla zastosowania wskazanego przepisu nie wystarczy tylko niezgodność, ale konieczne jest wystąpienie sprzeczności, a więc danego sposobu wykonywania prawa nie da się zupełnie pogodzić z jego przeznaczeniem lub

zasadami współzycia społecznego. Sąd uznał, że powód nie nadużył swojego prawa, jedynie z uwagi na skierowanie do pozwanych błędnej informacji o wymagalności opłaty rocznej za 2010 r. W pierwszej kolejności zauważył, iż powód nie miał obowiązku informować pozwanych o terminie płatności, ani też nie miał obowiązku wzywać pozwanych do zapłaty. Ponadto powód informując pozwanych o terminie płatności sugerował się powszechnie znanym w tym czasie i powszechnie stosowanym w praktyce poglądem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 15 lutego 2002 r., V CA 2/02, OSNC 2003, nr 1, poz. 12, z którego wynikało, że opłaty za użytkowanie wieczyste mają charakter roczny, zaś zobowiązaniem do zapłaty opłaty rocznej za dany rok jest użytkownik wieczysty, któremu prawo użytkowania wieczystego gruntu przysługiwało w dniu 1 stycznia tego roku. Późniejsze zmiany użytkownika wieczystego, jakie następowały w danym roku kalendarzowym, nie miały wpływu na obowiązek wniesienia opłaty rocznej. Dopiero w wyroku z dnia 25 listopada 2010 r., I CSK 692/09, LEX nr 736524, Sąd Najwyższy orzekł, iż w razie zbycia prawa użytkowania wieczystego w ciągu roku kalendarzowego zbywca jest zobowiązany do uiszczenia właścicielowi opłaty rocznej w rozmiarze odpowiadającym rzeczywistemu okresowi korzystania przez niego z nieruchomości obciążonej tym prawem (art. 238 k.c.).

W dniu sporządzenia pisma z dnia 17.02.2010 r. powód nie miał możliwości znać powyższego poglądu Sądu Najwyższego, a zatem nie można czynić powodowi zarzutu, że udzielił pozwany informacji zgodnej z obowiązującym stanowiskiem orzecznictwa sądowego. Nie można również czynić zarzutu powodowi, iż to stanowisko Sądu Najwyższego, a w następstwie sądów powszechnych uległo zmianie. Powód nie miał również obowiązku informować pozwanych o zmianie linii orzeczniczej sądów.

Sąd pierwszej instancji zauważył także, iż co prawda pismem z dnia 30.09.2011 r. powód wskazał pozwany nieprawidłową wysokość opłaty, niemniej jednak była to opłata zawyżona (47267,90 zł), a ponadto pismem z dnia 17.02.2010 r. pozwani zostali poinformowani o wysokości opłaty rocznej w wysokości 50363,90 zł. Należy zatem uznać, iż mieli możliwość dokonania prawidłowej opłaty i ewentualnie dochodzić zwrotu dokonanej nadpłaty. Dlatego też Sąd uznał roszczenie pozwu za zasadne.

Z powyższym wyrokiem nie zgodzili się pozwani wywodząc apelację, w której zaskarżyli orzeczenie w całości. Wyrokowi zarzucili naruszenia prawa materialnego a mianowicie art. 5 kc poprzez błędną jego wykładnię i przyjęcie, że wprowadzenie pozwanych w błąd przez powoda co do obowiązku uiszczenia opłaty za użytkowanie wieczyste gruntu za 2010 r. a następnie żądanie odsetek ustawowych za opóźnienie w płatności tej opłaty z uwagi na wywołana tą błędną informacją zwłoka nie stanowi nadużycia prawa i nie jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, w tym w szczególności z zasadą zaufania do organów Państwa, gdy tymczasem wyłącznie działanie powoda wywołało zwłokę i pozwani nie powinni ponosić związanych z tym negatywnych konsekwencji finansowych.

Podnosząc powyższe strona apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu za I i II instancję.

W uzasadnieniu powyższego strona apelująca podkreśliła, że to na jej wniosek otrzymała pismo informujące o tym, że opłatę za wieczyste użytkowanie ma uiszczać od roku 2011 r. Pozwani nie zgodzili się ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, że to wywołujący zwłokę otrzymać powinien odsetki od drugiej strony, która uzyskała od powoda oświadczenie wykluczające konieczność tej właśnie zapłaty w okresie ustawowo ją przewidującym. W ocenie apelujących skarżony wyrok premiuje działanie dalekie od legalizmu oraz neguje pełną zapobiegliwość postawę pozwanych. W uzasadnieniu apelacji podkreślono ponadto, że to powód winien znać wszelkie zasady poborów należności skoro ustawa nadaje mu prerogatywy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wywiedziona apelacja doprowadziła do częściowej zmiany zaskarżonego wyroku. Sąd Rejonowy w oparciu o ujawniony w sprawie materiał dowodowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych natomiast wyprowadził z nich nieprawidłowe wnioski prawne.

Istota sprawy sprowadzała się do oceny zgodności roszczenia strony powodowej z zasadami współżycia społecznego a tym samym uznania bądź też nie, że żądanie odsetkowe stanowi nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 kc. Sąd Rejonowy uznał, że w niniejszej sprawie nie znajduje zastosowania ten przepis i brak jakichkolwiek podstaw do oddalenia powództwa. Upatrywał przy tym niemożności zastosowania art. 5 kc w tym, że powód nabył roszczenie o zapłatę odsetek z mocy przepisu art. 481 § 1 kc z chwilą wymagalności świadczenia głównego. W ocenie Sądu pierwszej instancji nie sposób w takim przypadku rozważać o sprzeczności tego roszczenia z zasadami współżycia społecznego.

W pierwszej kolejności dokonując analizy zarzutu apelacji podkreślić należy, iż nie jest wyłączone w przypadku oceny zasadności roszczenia odsetkowe zastosowanie art. 5 kc. W przepisie tym została sformułowana teoria nadużycia prawa podmiotowego. Odpowiada ona tzw. wewnętrznej teorii nadużycia prawa podmiotowego, zgodnie z którą czynienie ze swego prawa użytku sprzecznego ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Zakaz nadużycia prawa podmiotowego daje możliwość korygowania obowiązującego prawa przedmiotowego zgodnie ze standardami wyznaczonymi przez społeczne wartości i normy moralne akceptowane w społeczeństwie.

Dokonując oceny słuszności żądania strony powodowej nie sposób pominąć celu jakiemu służą odsetki. Spełniając funkcję odszkodowawczą mają zapobiec kredytowaniu dłużnika. Okoliczności niniejszej sprawy wskazują jednak na to, że nie może być mowy o przeciwdziałaniu kredytowaniu pozwanych, gdyż D. i M. Ł. nie uiszcili opłaty za wieczyste użytkowanie za rok 2010 r. w tym właśnie roku z uwagi na informację pracownika Starostwa Powiatowego w G., że obowiązek uiszczania corocznych opłat powstaje po ich stronie od 2011 r. Nie może budzić wątpliwości także i to, że dłużnik popada w opóźnienie gdy nie płaci świadczenia głównego w terminie, chyba że wierzyciel zmieni ten termin. W niniejszej sprawie pracownik wierzyciela błędnie poinformował pozwanych co do braku po ich stronie zobowiązania do uiszczenia opłaty za wieczyste użytkowanie za rok 2010 r. Pozwani działając zatem w zaufaniu do organu administracji samorządowej uiszcili opłatę dopiero za rok 2011 r. Po wezwaniu do zapłaty przypadającej na nich części opłaty za rok 2010 r. tj. kwoty 46.500,40 zł dokonali wpłaty w dniu 8 listopada 2011 r. kwoty 46.500 zł. Pozwanym zatem nie sposób postawić zarzutu zachowania niezgodnego z zasadami współżycia społecznego a więc co do zasady wobec nich nie została wyłączona możliwość zastosowania art. 5 kc.

Dla oceny zgodności z zasadami współżycia społecznego żądania właściciela gruntu odsetek od opłaty za wieczyste użytkowanie powinna mieć decydujące znaczenie jego wiedza a nie wiedza użytkownika. Użytkownikom nie sposób zatem stawiać zarzutu że nie postąpili zgodnie z zapisem ustawowymi i nie uiszcili w roku 2010 r. przypadającej na nich części opłaty za ten rok w sytuacji gdy zostali poinformowani przez właściciela gruntu o konieczności uiszczania opłat od roku 2011. Reasumując skoro wierzyciel był przeświadczony o braku obowiązku uiszczania przez pozwanych opłaty za wieczyste użytkowanie za rok 2010 z uwagi na dotychczasowe orzecznictwo to nie sposób negatywnymi skutkami tej wiedzy obciążać pozwanych i żądać od nich odsetek za opóźnienie. Takie działanie organu jednostki samorządu terytorialnego nosi znamiona działania wbrew wartościom i normom powszechnie akceptowanym przez społeczeństwo. Nie sposób także w niniejszej sprawie nie przywołać paremii *summum ius summa iniuria*. Formalnie wymierzona sprawiedliwość nie może stać się krańcową niesprawiedliwością czyli krzywdą dla jednostki, stąd konieczność jej skorygowania przez art. 5 kc.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że żądanie pozwu w części obejmującej roszczenie odsetkowe podlegało oddaleniu. Zgodzić się bowiem należy z apelującymi, że doszło do naruszenia prawa materialnego poprzez niezastosowanie przez Sąd Rejonowy art. 5 kc, mimo że działanie organu samorządowego było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, a zwłaszcza z zasadą o treści: „nie wolno postępować w sposób sprzeczny z wywołanym przez siebie zaufaniem i dotychczasowym postępowaniem (łac. „*venire contra fatum proprium*”).

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w pkt 1 a sentencji wyroku - oddalając powództwo w zakresie żądania zasądzenia kwoty 9.721,77 zł stanowiącej sumę odsetek ustawowych od opłaty za użytkowanie wieczyste za rok 2010 r. naliczonych od kwoty 46.500,40 zł od dnia 1 kwietnia 2010 r. do dnia 8 listopada 2011 r. wraz ustawowymi odsetkami od dnia złożenia pozwu tj. 17 października 2012 r. do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy nie znalazł natomiast podstaw do zmiany zaskarżonego w wyroku w części zasądzonej kwotę 0,45 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 października 2012 r. Kwota ta bowiem stanowi zgodnie z żądaniem pozwu - nieuiszczoną w dniu 8 listopada 2011 r. część należności głównej wraz z odsetkami od dnia 9 listopada 2011 r. do dnia złożenia pozwu. Apelujący co prawda zaskarżyli wyrok w całości nie mniej jednak nie podnieśli zarzutów w zakresie rozstrzygnięcia o pozostałej części opłaty za wieczyste użytkowanie za rok 2010. Pozwani nie kwestionowali zasadności żądania przez stronę powodową zapłaty przypadającej na nich części opłaty za wieczyste użytkowanie gruntu za rok 2010 r. ani jej wysokości. Stąd skoro opłata obciążająca stronę pozwaną wynosiła 46.500,40 zł a pozwani uiszcili w dniu 8 listopada 2011 r. 46.500 zł to do zasądzenia pozostała kwota 0,40 zł. Zasadne okazało się być także żądanie pozwu w zakresie kwoty 0,05 zł stanowiącej sumę odsetek naliczonych od nieuiszczonej kwoty 0,40 zł od dnia 9 listopada 2011 r. do dnia złożenia pozwu wraz z dalszymi odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu (art. 481 § 1 kc i 482 § 1 kc)

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt 1. lit. a. zasądzając solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 0,45 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 października 2012 r.

Konsekwencją powyższych rozstrzygnięć była zmiana pkt II zaskarżonego wyroku w zakresie kosztów procesu. Z uwagi na to, że pozwani ulegli powodowi tylko w znikomej części należało uznać ich za wygrywających proces. Stąd też nałożono na Skarb Państwa – Starostę (...) obowiązek zwrotu solidarnie na rzecz powodów poniesionych przez nich kosztów procesu za I instancję tj. kwotę 1.217 zł stanowiącą wynagrodzenie adwokata (§ 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...)) oraz opłatę skarbową od pełnomocnictwa.

W pkt 2 Sąd Okręgowy oddalił apelację na podstawie art. 385 kpc w zakresie w jakim okazała się ona bezzasadna (żądanie zasądzenia kwoty 0,45 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 października 2012 r.).

Następstwem oddalenia apelacji w przeważającej części było rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed Sądem drugiej instancji jak w pkt 3 wyroku. Stosownie do treści art. 98 § 1 i 3 kpc strona powodowa zobowiązana jest zwrócić przeciwnikom, którzy wywiedli apelację będąc reprezentowanymi przez zawodowego pełnomocnika oraz uiszcili opłatę od apelacji - wnosząc o przyznanie kosztów postępowania apelacyjnego - koszty niezbędne do celowej obrony. Koszty te to wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 600 zł ustalone na podstawie § 13 pkt 1.1. w zw. z § 6 pkt 4 przywołanego powyżej rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. oraz opłata od apelacji w wysokości 478 zł.